

**Rapport till styrelsen från arbetsgruppen
för utredning av STFs formella demokratiska process
och medlemsombudens roll**

Sammanfattning av förslagen

Vid riksstämman 2024 beslutades om en översyn av demokratiprocessen i STF och medlemsombudens uppdrag. Styrelsen tillsatte en arbetsgrupp för detta i september 2024 med uppdraget att analysera dagens demokratiprocess och vid behov föreslå justeringar inom ramen för nuvarande modell. Föreliggande rapport beskriver gruppens arbete och redovisar resultaten. Sammanfattningen är inte i prioritetsordning utan följer rapportens kronologi. Förslagen innebär i korthet följande:

- Stimulera intresset för medlemsombudsuppdraget genom att tydligare visa på betydelsen medlemsombuden har för föreningen och vilka möjligheter uppdraget innebär.
- Öka tydligheten och var mer konkret i beskrivningen av medlemsombuduppdraget inför och under rekryteringsprocessen.
- Fortsätt att öka synligheten och skapa en god överblick över valet av medlemsombud och lyft fram dess betydelse brett inom föreningen genom olika informationsinsatser.
- Revidera stadgarna så att en och samma person inte kan vara anställd inom STF och medlemsombud samtidigt.
- Gör introduktionen för medlemsombuden mer flexibel för att möta olika behov hos nya och gamla ombud.
- Etablera regionala eller tematiserade nätverksgrupper där medlemsombuden kan utbyta erfarenheter och tankar för att stärka dialogen och ett gemensamt lärande.
- Lyft fram medlemsombudens betydelse och ansvaret som följer med uppdraget, men förtydliga samtidigt gränsdragningen mot styrelsens uppgift och att uppdraget inte är operativt.
- Bredda kontaktuppdraget till fler engagemangsformer och utforma det mer reciprokt.
- Ta fram riktlinjer för kontakter mellan medlemsombuden och anslutna boenden som är anpassade för ändamålet och präglas av erfarenhetsutbyte och ökad förståelse av STF:s boendeverksamhet.
- Förtydliga beskrivning av medlemsombudsrollen i styrdokument och kommunikationen inför nomineringar, val mm så att det framgår att ombuden väljs för att representera medlemmarna och agera i linje med STF:s stadgar och mål utifrån sina egna individuella uppfattningar.
- Skapa en kultur där kommunikation (och samarbete) mellan medlemsombuden blir ett naturligt inslag i uppdraget.
- Ta fram tydligare instruktioner hur stämman går till och genomför utbildning i god tid inför stämman, t.ex. genom att inrätta en ”stämmoskola”.
- Uppmärksamma medlemmarna och andra ideella inom STF om möjligheten att skriva motioner och använd medlemsombuden som ambassadörer för detta.

- Revidera medlemsombudens uppdragsbeskrivning, de styrdokument som reglerar demokratins tidsramar, och ta fram en tidcykel som beskriver uppdragets omfattning.

Arbetsgruppen har inte gett förslag på revideringar i de olika styrdokument som STF har med anledning av medlemsombudsuppdraget utan föreslår att styrelsen ger arbetsgruppen i uppgift att se över skrivningarna i styrdokument och instruktioner som berör medlemsombudsuppdraget efter att styrelsen har fattat beslut om hur utredningen ska omhändertas.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Svenska Turistföreningen (STF) är en medlemsorganisation med det övergripande syftet att främja svensk turism och sprida kännedom om vår natur och kultur. Föreningen bygger på demokratiska principer och har en demokratimodell som syftar till en inkluderande och långsiktigt väl fungerande verksamhet. Modellen ska säkerställa medlemsinflytande och en bred representation från STF:s många verksamhetsområden och samtidigt främja delaktighet i organisationens styrning. Centralt i demokratimodellen är medlemsombuden vilket innebär att man är förtroendevald inom STF och är en del av den demokratiska styrningen av organisationen.

Medlemsombuden representerar alla STF:s medlemmar genom att vara med och fatta beslut på riksstämman samt delta i utvecklingen av föreningen. Uppdraget varar under en tvåårsperiod, från att valet trätt i kraft till att ett nytt val ägt rum. Enligt nu gällande uppdragsbeskrivning har medlemsombuden även ett kontaktuppdrag gentemot lokalavdelningarna. Syftet är att knyta lokalavdelningarnas medlemmar närmare STF:s demokrati och att ge medlemsombuden bättre möjligheter till inspel inför riksstämman. Antalet medlemsombud och ombudens uppdrag regleras i STF:s stadgar (§5) samt genom särskilda skrivningar fastställda av riksstämman. Riksstämman består av lägst 40 och högst 59 medlemsombud varav 50 väljs av föreningens senior-, vuxen- och ungdomsmedlemmar i en valkrets omfattande hela Sverige. Övriga nio medlemsombud består av nomineringskommittén som väljs på riksstämman och verkar som ombud till och med kommande riksstämma.

Demokratimodellen bygger på medlemsinflytande där medlemmarna väljer föreningens medlemsombud i ett ombudsval vartannat år. Valet föregås av en nomineringsprocess där målet är att få fram minst 100 lämpliga kandidater att ställa upp för val till ombud (dubbelt så många som ska väljas). Här får nomineringskommittén en viktig roll genom uppdraget att ta fram kandidater som speglar medlemmarnas ålder, kön, geografi, intressen och erfarenheter från olika ideella uppdrag inom STF. Medlemmar kan föreslå

sig själva eller nominera andra till att kandidera. Nomineringskommittén jobbar också aktivt med att leta kandidater.

Den ovan beskrivna demokratimodellen infördes 2010 (innan dess utsågs ombuden på riksstämman av STF:s kretsar, dvs. de nuvarande lokalavdelningarna, baserat på antal medlemmar). En översyn av modellen resulterade i att stämman 2016 beslutade om en förändring av tidscykeln för mandatperioden så att medlemsombuden väljs direkt efter stämman i stället för inför stämman. Skillnaden ligger i att med den nu gällande modellen får medlemsombuden drygt ett år på sig att verka i rollen som ombud och förbereda sig innan det är dags för riksstämma (jämfört med modellen före 2016 då förberedelsetiden inför stämman var betydligt kortare, och uppdraget som ombud tiden efter stämman blev otydligt). Trots förbättringarna som gjordes 2016 har det fortsatt förekommit oklarheter kring ombudens uppdrag och roller mellan och inför riksstämman.

Vid riksstämman 2024 lade styrelsen fram en proposition om förändringar i medlemsombudens uppdrag som ledde till en bredare diskussion kring ombudens roller. Styrelsen föreslog därför en översyn av medlemsombudens uppdrag, vilket bifölls av stämman med följande satser:

- Att en utredning tillsätts. Utredningen ska analysera behoven samt föreslå eventuella förändringar av riksorganisationens formella processer, bl.a. medlemsombudens roll mellan och under stämman, i syfte att ytterligare förtydliga roller och ansvar inom vår organisation.
- Att utredningen ska genomföras av en grupp som utses av styrelsen. Gruppen ska tillsammans i hög grad representera bredden och mångfalden inom vår organisation och ska bestå av fem till sju personer hämtade från nomineringskommittén, medlemsombud, styrelse och kansli/personal.
- Att gruppen ska arbeta med inkluderande och transparenta processer, inklusive dialog med förtroendevalda (inkl. medlemsombud samt representanter för lokalavdelningarna), ideella inom STF, och externa experter.
- Att resultatet av gruppens arbete ska behandlas på riksstämman 2026.

Som medskick till utredningen meddelade stämman att inför kommande beslut i frågor som berör stora grupper på en strategisk nivå ska styrelsen inhämta kommentarer från medlemsombuden på ett tidigt stadium.

1.2 Arbetsgruppens uppdrag

Vid styrelsemötet den 15 september 2024 fattade styrelsen beslut om direktiv för utredningen avseende arbetsgruppens sammansättning, metod, redovisning, budget och kanslistöd (se bilaga 1).

Arbetsgruppen ska analysera dagens formella demokratiprocess och vid behov föreslå justeringar inom ramen för nuvarande modell. I analysen ska utvärderingar från tidigare riksstämmor ligga till grund samt utvärderingar från ombudens upplevelse av sitt demokratiska uppdrag. Arbetsgruppen ska också utvärdera själva demokratiprocessen och hur den fungerar i praktiken utifrån följande frågeställningar:

- Hur fungerar nomineringskommittén och dess arbete i praktiken?
- Hur fungerar processen förslag, nominering och val i praktiken?
- Finns brister och hur kan de i så fall åtgärdas?

I uppdraget ingår också att utvärdera och analysera medlemsombudsuppdraget under och mellan stämmorna samt utreda om och hur vi säkerställer en medlemsrepresentativitet bland ombuden. Gruppen ska utifrån detta föreslå eventuella justeringar i uppdragsbeskrivningen för medlemsombuden. Enligt direktivet ska gruppen bestå av 2 personer från nomineringskommittén, 2 medlemsombud (av de som väljs i valet 2024), 2 personer från styrelsen samt en person från kansliet.

Styrelsen önskar en skriftlig rapport med analys, förslag till eventuella justeringar i den formella demokratiprocessen och medlemsombuden uppdrag. Rapporten ska redovisas för styrelsen senast den 30 september och behandlas på oktobermötet 2025. Styrelsen ska presentera sina förslag baserat på utredningen vid riksstämman 2026.

2. Utredningens arbetsformer och underlag

Arbetsgruppen fick i uppdrag att arbeta med inkluderande och transparenta processer och inkludera en bred dialog med förtroendevalda, ideella och externa experter samt styrelsen. Förutom analys av redan genomförda utvärderingar i samband med stämmor, medlemsombudsträffar och medlemsombudens uppdrag, fick gruppen i uppdrag att lyssna in vad medlemsombuden, lokalavdelningar, stugvärdar och dugnadsgrupper inom STF anser om medlemsombudens uppdrag och demokratiprocessen. Djupare intervjuer med minst sex medlemsombud som innehaft uppdraget i minst en period ingick också i uppdraget. Då direktivet innebär att arbetsgruppen ska analysera dagens demokratiprocess och vid behov föreslå justeringar inom ramen för nuvarande modell har utgångspunkten för arbetet varit den nuvarande demokratimodellen och förslagen gruppen lägger fram innebär inte en omprövning av modellen i sig.

2.1 Arbetsgruppens deltagare och sammanträden

I arbetsgruppen har följande personer deltagit:

- Från styrelsen: Peter Fredman (arbetsgruppens ordförande) och Martin Sundin.
- Från nomineringskommittén: Ellinor Pettersson och Eva-Karin Dahl.
- Från medlemsombuden: Richard Scharff och Marianne Hennel.

Arbetsgruppen tillträdde i januari 2025 och överlämnar sin rapport till styrelsen i september samma år. Under denna period genomfördes sex protokollförda sammanträden. Dessa möten följde en arbetsplan som fastställdes vid det första sammanträdet och reviderades i april för att bättre möta uppdragets behov. Mötena hade följande huvudfokus:

1. Första mötet (27 februari): Introduktion till uppdraget och fastställande av tidsplan och arbetsmetoder. Arbetsgruppen fick en bakgrund till STF:s föreningsdemokrati och nuvarande modell. Fastställande av arbetsplan. Analys av resultatet från enkätundersökningen med avgående medlemsombud samt planerade djupintervjuer med medlemsombud.
2. Andra mötet (18 mars): Analysdiskussion utifrån genomförda djupintervjuer med medlemsombud. Planering för dialogmöten med ideella och om aktuella externa organisationer för erfarenhetsutbyte.
3. Tredje mötet (28 april): Fastställde en reviderad version av arbetsplanen. Reflektioner utifrån dialogmötet med ideella. Planering av workshops för medlemsombudsträffen samt inför dialogmöte med styrelsen.
4. Fjärde mötet (4 juni): Diskussion om slutsatser från medlemsombudsträffen, dialogsamtal med styrelsen och med externa organisationer. Beslut om rapportens uppbyggnad. Beslut om det arbetsdokument som arbetsgruppen arbetade utifrån för att identifiera, kartlägga och bedöma konkreta problemformuleringar och förändringsförslag som grund till den slutliga rapporten.
5. Femte mötet (20 augusti): Ett första utkast till rapporten granskades och diskuterades. Konkreta åtgärdsförslag formulerades.
6. Sjätte mötet (22 september): Ett reviderat utkast till rapporten diskuterades och konkreta åtgärdsförslag formulerades.

Efter styrelsens beslut den 23 oktober att godkänna rapporten och gå vidare med arbetsgruppens förslag om att revidera styrdokument hade arbetsgruppen ett möte den 10 november för att diskutera revideringarna och förbereda referensgruppsträffen med medlemsombuden den 25 november.

2.2 Underlag till utredningen

Arbetsgruppen har haft följande underlag till sin hjälp i utredningen:

Enkätundersökning medlemsombuden

STF genomför enkätundersökningar med medlemsombuden efter avslutad mandatperiod för att utvärdera och utveckla uppdraget. Arbetsgruppen har tagit del av utvärderingen från medlemsombudsuppdragen 2020 - 2022 och 2022 - 2024. Den tidigare enkäten besvarades av 38 personer, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 64 procent. Den senare enkäten besvarades av 29 medlemsombud, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 44 procent (tre medlemsombud avgick under mandatperioden och blev inte tillfrågade att besvara enkäten).

Enkätundersökning nomineringskommittén

En enkätundersökning genomfördes även med representanterna ur nomineringskommittén som valdes för mandatperioden 2024 - 2026. Undersökningen genomfördes i december 2024 och besvarades av 8 personer, vilket är en svarsfrekvens på 89 %. Enkäten bestod av 15 frågor med syftet att ge inspel till arbetsgruppen som leder utredningen att få en förståelse om hur nomineringskommittén ser på nomineringsprocessen och sitt uppdrag.

Djupintervjuer

För att få en fördjupad förståelse i hur medlemsombuden ser på föreningens demokratimodell, medlemsombudsuppdraget och hur rollen kan utvecklas gjordes djupintervjuer med sex medlemsombud. Intervjupersonerna valdes ut av arbetsgruppen med kriteriet att fånga upp variation av ålder, kön och erfarenheter inom STF. Samtliga intervjupersoner blev intervjuade utifrån sexton intervjufrågor och arbetsgruppen genomförde en intervju per person. Anteckningar från samtliga intervjuer sammanställdes till ett dokument där svaren kategoriserades och återkommande mönster identifierades.

Dialogmöte med ideella i STF

Arbetsgruppen bjöd in till ett digitalt dialogmöte där ideella inom STF fick möjlighet att ge inspel till hur demokratiprocessen fungerar med fokus på medlemsombudens roll och hur samarbetet skulle kunna se ut framåt för att stärka föreningsdemokratin. Inbjudan till mötet skickades till alla stugvärdar, dagnadsarbetare, nybörjartursledare, färdledare och aktiva i lokalavdelningar. Tolv personer deltog, varav åtta hade erfarenhet av arbete i lokalavdelningar, fyra som stugvärdar och en som dagnadsarbetare.

Dialogmöte med STF:s styrelse och ledning

Arbetsgruppen träffade styrelsen i maj för en dialog om styrelsens förväntningar på medlemsombudsuppdraget och för att få ett klargörande över styrelsens bild över hur uppdraget kan utformas. Vid mötet närvarade hela styrelsen, generalsekreterare samt vice generalsekreterare. Dialogen fördes utifrån frågor förberedda av arbetsgruppen.

Workshop med medlemsombud

Vid den fysiska medlemsombudsträffen i maj 2025, där medlemsombuden och styrelsen deltog, genomfördes en workshop med syftet att identifiera konkreta förslag på hur medlemsombudens roll och uppdrag kan utvecklas. Fokus låg på en stark och transparent föreningsdemokrati där medlemsombudens kompetens och engagemang kommer till nytta. Inför workshopen tog arbetsgruppen fram nio frågeställningar med olika teman som identifieras som aktuella utvecklingsområden. Grupperna fick diskutera konkreta åtgärdsförslag som sedan sammanställdes.

Erfarenhetsutbyte med externa organisationer

För att inhämta erfarenheter från andra organisationers demokratiarbete bjöds Coop Nord och fackförbundet Naturvetarna in till samtal med arbetsgruppen. Båda organisationerna har demokratimodeller som liknar den STF har. Målet var att utbyta

erfarenheter och identifiera vilka utmaningar, arbetssätt och lösningar dessa organisationer jobbar med och som STF kan inspireras av. Samtidigt ska sägas att STF:s demokratimodell med en rikstäckande valkrets är unik vilket till viss del begränsar rättvisande jämförelser med andra organisationer. Samtalen med de ovan nämnda organisationerna var emellertid givande och tillförde utredningen värdefulla perspektiv avseende bland annat medlemmarnas varierande engagemang, förväntningar på inflytande och andelen röstande i valen till ombud.

Referensgruppsträff medlemsombud

Arbetsgruppen genomförde en digital referensgruppsträff med medlemsombuden i november 2025 för att samla synpunkter på förslag till reviderade styrdokument. Deltagarna gavs också möjlighet att inkomma med synpunkter på rapportens övriga förslag samt till innehållet i en handledning som ska klargöra medlemsombudens roll och uppdrag.

3. Utredningens utgångspunkter och överväganden

Utifrån utredningens analys av insamlat underlag och granskning av nuvarande demokratiska modell och processer har arbetsgruppen gjort överväganden kring hur demokratiprocessen fungerar. Gruppen har även granskat statistik av valdeltagandet och förändringarna i riksstämmornas genomförande (från fysiska till digitala under covidpandemin och numera hybrida). Arbetsgruppen har även övervägt om förändringar i medlemsombudens mandatperiod skulle bidra till förbättringar i demokratiprocessen, men valt att inte lyfta fram något sådant förslag.

3.1 Tidscykel, antal röstande och stämmans genomförande

Den tidcykel som STF för närvarande arbetar efter innebär att nominering och val av medlemsombud påbörjas direkt efter avslutad riksstämman (som ska hållas senast sista maj jämna år). Den 15 maj påbörjas förslagsperioden, då kan alla STF-medlemmar föreslå kandidater som de anser är lämpliga att representera medlemmarna som medlemsombud och därmed också verka som ombud på STF:s riksstämman. Förslag på kandidater kan lämnas via STF:s hemsida som är öppen till och med sista september samma år. En nomineringskommitté som valts på riksstämman nominerar därefter minst 100 av de föreslagna kandidaterna. De nominerade kandidaterna presenteras på STF:s hemsida och den 1 november – 15 december har alla medlemmar möjlighet att rösta på de nominerade kandidaterna via hemsidan eller genom poströstning. Varje medlem har möjlighet att rösta på tre olika kandidater. De valda kandidaterna presenteras sedan på STF:s hemsida och verkar som medlemsombud från valet är klart fram till att nästa val äger rum.

Vid röstningen utses utöver ordinarie medlemsombud även 10 suppleanter i turordning baserat på antalet röster de erhållit. Suppleant ska träda in i de fall ordinarie medlemsombud avlider, avsäger sig uppdraget, har varaktigt förhinder eller får förhinder att delta på riksstämman. Nomineringskommitténs uppdrag och valets genomförande regleras närmare i av riksstämman fastställda beskrivningar.

Statistik över antal röstande STF medlemmar i valen till medlemsombud inför riksstämman sedan 2012 redovisas i tabellen nedan. Stämman 2016 beslutade om en förändrad tidcykel för medlemsombudens mandatperiod vilket innebar att sittande medlemsombud fick mandatet att vara ombud även vid stämman 2018. I statistiken över antal röstande ingår även barnmedlemmar som inte hade rösträtt, barnmedlemskap avskaffades 2023.

Årtal för val	Årtal för riksstämma	Antal röstande	Procent röstande av antalet medlemmar	Antal medlemmar vid valåret
2011	2012	1706	0,61 %	280 092
2013	2014	1274	0,48 %	266 391
2015	2016+2018	2683	1,11 %	241 549
2018	2020	3109	1,30 %	238 506
2020	2022	3716	1,44 %	257 750
2022	2024	2394	1,05 %	228 013
2024	2026	2014	1,03 %	194 756

Värt att notera i sammanhanget är också att genomförandet av själva stämman har ändrats på senare tid vilket har påverkat arbetet för medlemsombuden. Före coronapandemin genomfördes riksstämman fysiskt under en helg utifrån i förväg utsänt inläsningsmaterial. Pandemiåret 2020 fick STF på kort tid ställa om till en helt digital stämma som genomfördes med verktyget VoteIT. Därefter har stämmorna 2022 och 2024 varit hybrider där information och diskussioner kring förslag genomförts vid digitala möten, genom en fysisk träff och digitalt i VoteIT. Stämman inleds med att VoteIT öppnas för yttranden och yrkanden. Den formella öppningen av stämman sker digitalt ca en vecka innan den fysiska träffen. Vid den digitala delen behandlas huvudsakligen presentation av propositioner och motioner och föredragning samt beslut av dagordningspunkter 1–7. Vid den fysiska träffen behandlas slutligen merparten av stämmans beslutspunkter. Upplägget med hybrid stämma har varit ett uppskattat vägval från både styrelse och medlemsombud som ger möjlighet till att tidigare inleda dialog och samtidigt frigörs mer tid för diskussioner under stämmans fysiska del.

3.2 Styrkor och svagheter med nuvarande demokratimodell

Arbetsgruppens bedömning är att STF:s nuvarande demokratimodell på det stora hela fungerar bra. STF är en stor rikstäckande organisation med flera verksamheter. Gemensamt är att de verkar för föreningens ändamål om att erbjuda berikande upplevelser och ett brett urval av boenden, sprida kunskap om och väcka lust till friluftsliv, natur- och kulturturism, och främja hållbar turism och ett hållbart friluftsliv i Sverige. Det innebär att föreningen skapar värden som även gynnar icke-medlemmar och samhället i stort. Det finns många goda skäl att vara medlem i STF, och bidra till en positiv utveckling i föreningens anda, vilket den demokratiska ordningen ska fånga upp och värna om.

Demokrati utövas genom val, och ett högt valdeltagande kan ses som ett tecken på en fungerande demokratimodell (jämte faktorer som representativitet, transparens mm). I

det senaste valet var det en procent (drygt 2000 personer) av STF:s medlemmar som använde sin rösträtt, vilket kan tyckas lågt. Men kanske är nivån rimlig i en organisation som STF där många medlemmar ansluter sig för att få boenderabatt snarare än en ambition om att vara med och påverka? I jämförelse med Naturvetarna och Coop Nord, som vi förde dialog med, ligger STF lägre än Naturvetarna (ca 10% valdeltagande) och högre än Coop Nord (ingen siffra delgavs, men ”väsentligt lägre” enligt muntlig uppgift). Naturvetarna är en intresseorganisation i högre grad än STF där man kan förvänta sig ett större engagemang, medan Coops föreningsidé har större likheter med STF och i den jämförelsen ligger vi högre. Uppskattningar gjorda av STF:s kansli säger att det var färre antal medlemmar som ”röstade” i den gamla modellen före 2010 (dvs. deltog på kretsarnas årsmöten där ombuden utsågs) jämfört med antal röstade i den nuvarande modellen.

STF gjorde en modig, men nödvändig, förändring när systemet med medlemsombud infördes 2010 och när modellen förbättrades 2016. Den främsta styrkan med den nuvarande demokratimodellen är en betydligt bredare representation på stämman av medlemmar med olika intressen inom STF jämfört med den tidigare mer traditionella modellen som fanns före 2010. Det är också en betydligt större spridning i ålder bland ombuden. Genom att ha övergått till ett system där alla medlemmar kan rösta från den tidigare kretsbaserade modellen har möjligheten för alla medlemmar att aktivt delta i demokratiprocessen stärkts.

En styrka med STF:s modell är att ombuden är utsedda långt innan riksstämman vilket ger dem möjligheter att verka i sin roll och förbereda sig väl för stämman. Samtidigt är detta paradoxalt nog också en svaghet då det ger grogrund för otydligheter kring uppdragets innehåll, särskilt för tiden mellan stämmorna. Man kan se den nuvarande modellen som ett ”breddat” uppdrag från tidigare modell då det mer specifikt handlade om att vara ombud till årsstämman. Denna breddning skapar behov av förtydliganden. Vilken roll har medlemsombuden mellan stämmorna? Vad förväntas av dem? Hur ska de förhålla sig till andra funktioner inom STF? Och hur ska medlemsombuden kunna vara väl förberedda, ha god förståelse för samt kunna genomföra en bra stämma?

Underlagen till utredningen visar att medlemsombuden uppfattas som viktiga representanter för medlemmarna och de ideellas perspektiv, men att det råder osäkerhet kring vem de egentligen företräder – sig själva, lokalavdelningar eller hela organisationen. Samtidigt betonas värdet av att medlemsombuden fungerar som en länk mellan olika delar av STF, skapar dialog och lyssnar in medlemmars och ideellas synpunkter, samt att de agerar som ambassadörer utåt för föreningens arbete och mål. Enkätundersökningen som skickades till alla medlemsombud efter avslutat uppdrag år 2024 visar att en fjärdedel av ombuden anser att uppdraget inte varit tydligt: det finns en osäkerhet vem man representerar samtidigt som medlemsombuden känner ett stort ansvar gentemot medlemmarna. Ungefär hälften (45% av de svarande) upplever att deras kompetens inte används av STF som en resurs i strategiska frågor vilket är en kraftig ökning från enkäten 2022 där andelen låg på ca 5%. Svaren visar också att det finns oklarheter kring medlemsombudsrollen i relation till såväl olika funktioner inom STF (lokalavdelningar, styrelse mm) som till medlemmarna.

3.3 Nomineringskommittén

Vad gäller nomineringskommitténs medlemmar visar enkäten de svarar på efter avslutat uppdrag att uppdraget varit tydligt och att stödet från kansliet är bra. Synpunkter som framkommer handlar om att frågorna i enkäten för intresseanmälan till medlemsombudsuppdraget kan förbättras så att de bättre fångar upp den information som kommittén behöver för sitt arbete med att nominera en bredd av kandidater. Frågorna får inte heller leda in tankarna på orimliga eller felaktiga förväntningar hos de som söker. Nomineringskommittén menar att modellen med 100 nominerade till valet av 50 valda ombud är en bra fördelning. För att säkerställa att fördelningen kan uppnås behövs ett aktivt arbete med att få in tillräckligt med nominerade.

3.4 Mandatperioden

Den demokratiska processen i STF följer en tvåårig tidcykel som inleds med nominering och val av medlemsombud och ”avslutas” med riksstämman, följt av den period medlemsombuden sitter kvar tills de nyvalda tillträder. Det innebär att nyvalda medlemsombud i praktiken är aktiva i cirka 15 månader innan nästa stämma. För nya medlemsombud som är obekanta med STF kan det ta tid att lära känna föreningen vilket innebär att deras kompetens och engagemang inte alltid hinner tas tillvara fullt ut under mandatperioden. Det förekommer att nya medlemsombud uppger att de inte vet vad de ska göra, vart de ska vända sig och vad kontaktuppdraget gentemot andra delar av föreningen innebär. För många är det först vid medlemsombudsträffen som uppdraget börjar bli tydligt. När medlemsombudsperioden är slut kan man som mest och kan då bidra som mest – den kompetensen behöver bättre tas tillvara.

Arbetsgruppen har övervägt om en längre mandatperiod skulle förbättra kontinuiteten och användningen av uppbyggd kompetens hos medlemsombuden.¹ Bedömningen är att många skulle tveka inför att ställa upp som ombud om man binder sig för en längre period. Det skulle också få konsekvenser för andra delar av verksamheten (valberedning, styrelse, verksamhetsplanering mm). Arbetsgruppen menar att nuvarande längd på mandatperioden är bra, och att STF i stället bör uppmuntra ombuden att ställa upp för en andra mandatperiod för att på så sätt ta vara på den kompetens som med tiden byggs upp hos enskilda ombud.

4. Utredningens förslag

Vi har valt att strukturera förslagen i utredningen ”kronologiskt” i den mening att vi först tar upp processen runt förslag, nominering och val av medlemsombud. Därefter resonerar vi kring introduktionen för ombuden, deras roll och uppdrag mellan riksstämmorna, samt roll och uppdrag inför och under stämman. Varje förslag består av två delar. Den första delen beskriver en utmaning som identifierats med dagens

¹ Ett förslag som diskuterades var treåriga mandatperioder, ett annat fyraåriga perioder där medlemombuden ”går om lott” så att halva antalet väljs vid respektive stämma.

demokratimodell medan den andra delen lyfter åtgärdsalternativ och/eller förslag på lösningar.

4.1 Förslag, nominering och val av medlemsombud

Antal sökande

Minst 100 personer ska nomineras inför valet till medlemsombud, dvs dubbelt så många som ska väljas. Idag har endast medlem i STF rätt att inkomma med förslag på kandidat till medlemsombudsvalet. År 2024 ansökte 128 personer om uppdraget och 100 blev nominerade, vid valet 2022 uppnåddes endast 88 av de stadgebestämda 100 nominerade vilket var problematiskt för att kunna säkerställa tillräcklig bredd i kompetens och mångfald. Stadgarna eller instruktionerna för ombudsvalet beskriver inte heller hur valet ska hanteras om antalet kandidater underskrids. Flera av de som söker till medlemsombudsrollen är inte givet "föreningsrävar" men väl friluftsjaktiva och känner samhörighet med STF:s värderingar och vill därför engagera sig och vara en del i den fortsatta utvecklingen. Detta framgår inte i marknadsföringen av uppdraget men kan ge en positiv effekt.

Åtgärd: STF behöver stimulera intresset för medlemsombudsuppdraget genom att tydligare visa på betydelsen som medlemsombuden har för föreningen och vilka möjligheter uppdraget innebär. Det är viktigt att erfarenheter från nuvarande och tidigare medlemsombud används i information och marknadsföring av uppdraget. Tydligare rollbeskrivning och bättre beskrivning av uppdragets omfattning sätter rätt förväntningar och kan sänka trösklarna för fler att ansöka. Mer konkret kan det innebära en bättre paketering av uppdraget genom att tydligare lyfta fram och visa vad den enskilde får ut av uppdraget, hur deras tid och engagemang gör skillnad, samt att det visualiseras genom en tidcykel. Använd gärna berättelser från tidigare medlemsombud. Synliggör i högre grad uppdraget och vad det innebär i STF:s digitala kanaler samt tidningen *Turist*.

För att öka möjligheten till fler förslag till kandidater bör även personer som inte är medlemmar i STF kunna lämna förslag på personer som kan vara lämpliga kandidater till medlemsombudsvalet. Däremot ska medlemskap fortsatt krävas för att bli nominerad, vald eller verka som medlemsombud. Samtidigt bör antalet om 100 nominerade kandidater justeras från "ska" till "bör", målsättningen ska dock fortsatt vara 100 nominerade kandidater.

Frågeformulär vid nominering av medlemsombud

Nomineringskommitténs arbete är välfungerande där den viktigaste uppgiften är att hitta en för medlemmarna representativ grupp av nominerade utifrån flera faktorer som intressen, ålder, kön, kompetens, erfarenhet och geografisk placering. Arbetsgruppen ser dock ett behov av att förbättra frågeunderlaget kommittén jobbar med kring föreslagna medlemsombud för att ansökningarna ska bli mer enhetliga och överskådliga. Arbetsgruppen ser även att frågeställningarna vid ansökan till medlemsombudsuppdraget, och framför allt frågan om prioriterade utvecklingsfrågor, kan leda till förväntningar att få vara delaktig i dessa specifika frågor. Det finns en risk

att medlemsombuden uppfattar det som hjärtefrågor de kommer att engagera sig i, men det som medlemsombuden tycker är viktigt är inte alltid de frågor som det finns möjlighet att agera inom. Samtidigt är det viktigt för både nomineringskommittén och väljarna att få en uppfattning om kandidaterna inför valet och vilka frågor de känner engagemang inför.

Åtgärd: Stärk nomineringskommitténs arbete genom att förbättra det frågeformulär som besvaras vid intresseansökan för medlemsombudsuppdraget. Inkludera frågor om sökandes kompetenser, tidigare erfarenheter av relevans för uppdraget och om sökande varit medlemsombud tidigare (utöver frågorna om landskap, ålder, intresse m.m.). Inför rutiner som säkerställer att frågeformuläret regelbundet ses över av nomineringskommittén och kansliet gemensamt inför varje kandidatperiod. Uppdatera nomineringskommitténs arbetsbeskrivning så att den säkerställer kontinuitet och främjar att tidigare erfarenheter från kommitténs arbete tas till vara. Kontinuiteten kan även säkerställs genom att nomineringskommitténs representanter, som kan väljas om högst två gånger, inte byts ut samtidigt. Detta bör framgå i instruktion till valberedningen som utser förslag till nomineringskommitténs sammansättning.

Skapa realistiska förväntningar hos de sökande genom att öka tydligheten och var mer konkret i beskrivningen av medlemsombudsuppdraget inför och under rekryteringsprocessen. Se över frågeformuläret så att de frågor som kandidater ombes ta ställning till är utformade i linje med uppdraget som medlemsombud. Gör tydligt att frågan om prioriterade utvecklingsfrågor är den nominerades prioritering och inte nödvändigtvis ett för STF prioriterat område.

Antal röstande i valet

Det är cirka en procent av medlemmarna som röstar i valet av medlemsombud (2014 personer röstade år 2024) och STF bör verka för att få fler som röstar. Samtidigt är det viktigt att ha en rimlig förväntansbild. Antalet röstande är lågt sett till antalet medlemmar, samtidigt som många blir medlemmar utifrån andra värden och förmåner i medlemskapet (t.ex. rabatt på boende) och med låga eller inga förväntningar att påverka organisationens utveckling. Därför är det svårt att säkert säga vad som är en rimlig förväntad nivå för antalet röstande. Ombudsvalet kommuniceras i samband med valet genom en annonserad valbilaga i tidningen Turist, dock är tidpunkten för utgivningen inte anpassad till valperioden. Idag sker röstning främst digitalt via hemsidan. År 2018 beslutades att tills vidare även erbjuda poströstning, men den används i mycket liten omfattning. Poströstning innebär mer administration, ökade kostnader och en osäkerhet då postgången har blivit glesare och tiden mellan att valet avslutas och rösterna räknas är kort. Detta ökar risken för att röster inte hinner komma in i tid.

Åtgärd: Fortsätt att öka synligheten för valet och lyft fram dess betydelse brett inom föreningen genom olika informationsinsatser. Utöver hemsida, mejl och sociala medier även se över möjligheten att få större exponering i tidningen Turist utan att göra avkall på dess redaktionella integritet. Matcha tidpunkten för ombudsvalet med utgivningen av tidningen för bättre exponering. Det behöver vara enkelt att rösta och enkelt för den som röstar att få en överblick över vilka kandidaterna är, gärna med möjlighet till

sortering av kandidaterna utifrån intresseområden, geografi mm. Undersök möjligheten att rösta genom inloggning med BankID för att sänka tröskeln att rösta. Valet bör även övergå till att röstningen enbart sker via hemsidan. Medlemmar som saknar möjlighet att rösta digitalt ska kunna få stöd av STF:s kansli.

Medlemsombud och anställning på STF

I dagsläget finns inget i stadgarna som reglerar om anställda kan vara medlemsombud, utan det hänvisas enbart till god förenings sed. Att kombinera en anställning med rollen som medlemsombud kan leda till jävsituationer, något som ska undvikas.

Åtgärd: Revidera stadgarna så att en person anställd inom STF inte samtidigt kan väljas till medlemsombud. Det ska gälla såväl tillsvidare anställd, som personer med tidsbegränsad anställning, men ej omfatta ideella uppdrag som är delvis arvoderade. Om ett medlemsombud tar anställning hos STF ska personen informeras om att uppdraget som medlemsombud upphör (det bör dock tydliggöras att det inte är ett hinder för att bli anställd hos STF). På motsvarande sätt ska anställda inom STF informeras om att de inte kan bli nominerade som medlemsombud så länge anställningen pågår.

Medlemsombudens mandatperiod

Stadgarna anger att medlemsombudens mandatperiod börjar den 1 januari året efter att valet är avslutat och pågår tills nästa val är avslutat. Det framgår dock inte tydligt vad som avses med att "valet är avslutat". Det kan tolkas som när röstningen stänger, när valresultatet är fastställt, eller när de nya kandidaterna har offentliggjorts.

Åtgärd: Justera stadgarna så att medlemsombuden i stället väljs för två hela kalenderår, med start den 1 januari året efter att valet genomförts.

4.2 Introduktion av medlemsombud

Olika kunskapsnivåer för nyvalda och omvalda medlemsombud

Uppdraget som medlemsombud förutsätter god förståelse för hur STF fungerar. En grundläggande introduktion till STF och dess verksamhet blir därför viktig. Risken är emellertid att introduktionen blir upprepande för de ombud som blir omvalda. De olika grupperna har olika behov och har olika startsträckor. Samtidigt ska påpekas att introduktionen också har andra syften, såsom att informera om förändringar i verksamheten och ge alla medlemsombud aktuella uppdateringar. Ytterligare ett syfte med introduktionen är att lära känna personer i organisationen, andra medlemsombud, styrelsen, delar av kansliet mm. Även om informationspassen i början av medlemsombudsperioden får högt betyg behöver de bättre anpassas efter de olika behoven som nya respektive omvalda medlemsombud har.

Åtgärd: Introduktionen bör vara flexibel för att möta olika behov. Nyvalda behöver stöd för att snabbt komma in i rollen, medan omvalda kan fördjupa sina kunskaper och ge stöd till de som är nya. Gemensamma digitala möten stärker nätverk och sammanhållning och skapar ett levande nätverk där alla kan bidra vilket är viktigt.

Arbetsgruppen har övervägt fadderskap men förordar i stället nätverksgrupper där erfarna medlemsombud samtalar med nya medlemsombud, eventuellt utifrån geografisk tillhörighet och/eller gemensamma intressen. Grupperna skapar naturligt stöd där nyvalda och omvalda harmoniserar förväntningar och klargör uppdraget, med erfarna medlemsombud som delar erfarenheter och konkreta exempel.

Genom att skapa en grundintroduktion för nyvalda medlemsombud kan den separeras från introduktionen för omvalda, som i stället kan fokusera på förändringar och aktuell information inför mandatperioden. Detta frigör tid för möten och nätverkande. Grundintroduktionen kan med fördel genomföras digitalt i verktyg liknande ambassadörsutbildningen. Ta fram en tidcykel som hjälper nya medlemsombud att lättare visualiserar och uppdragets omfattning med aktiviteter, processer och andra förväntade åtaganden.

4.3. Medlemsombudens roll och uppdrag mellan riksstämmorna

Engagemang inom uppdragets gränser

Många medlemsombud visar stort intresse för att engagera sig och en vilja att bidra till STF:s utveckling. Detta är viktigt att fånga upp. Samtidigt finns utmaningar att omhänderta engagemanget och samtidigt hålla tydliga gränser i relation till styrelsen och delar av den operativa verksamheten. Det är viktigt att lyfta fram medlemsombudens betydelse och ansvaret som följer med uppdraget, men samtidigt förtydliga att det inte är operativt och gränsdragningen mot styrelsens uppdrag. Beslut som faller inom kansliets eller styrelsens ansvarsområden ingår inte i medlemsombudens mandat och uppdrag. Med det sagt är det naturligtvis en styrka om kansli, styrelse och andra delar av föreningen kan fånga upp ombudens engagemang och kompetens som ett stöd för sin verksamhet. Gemensamma diskussioner, såväl fysiska som digitala, är viktiga för sammanhållningen och bidrar till känslan av att kunna bidra. Exempel på uppskattade aktiviteter är medlemsombudsträffen och referensgruppsträffarna. Det finns sannolikt en outnyttjad potential för STF att i högre grad använda medlemsombud som ”ett öra mot marken” både gentemot medlemmar och samhället i stort.

Åtgärd: Här är det viktigt att vara tydlig i kommunikationen om vilka möjligheter och avgränsningar som finns i medlemsombudsuppdraget. Det gäller bland annat att tydligt kommunicera att ombudens huvudsakliga uppdrag är att representera medlemmarna vid stämman, dvs. att väcka och ta ställning till motioner, välja styrelse och behandla styrelsens propositioner. För detta uppdrag behöver man vara väl påläst, kunnig om STF:s verksamhet och ha ett öra ut mot medlemmarna. Eventuellt engagemang utöver detta bör ses som en rekommendation och möjlighet, men inget krav.

Fysisk medlemsombudsträff och digitala referensgruppsträffar kring specifika frågor där även styrelse och ledning medverkar är ett viktigt och uppskattat inslag som bidrar till ett utvecklat engagemang. Skapa ett tydligare ramverk (rutiner) för referensgruppsträffar som klargör principer och arbetssätt och hur grupperna kan bidra utifrån kompetens. Redan vid introduktionen och under mandatperioden kan förslag

presenteras på aktuella ämnen som STF ska arbeta med under de kommande åren där medlemsombuden kan bidra inom. Formen för engagemanget kan se olika ut – allt från att vara tillfälligt bollplank i en specifik fråga till att bidra i processen för att definiera föreningens långsiktiga riktning och mål. Agendan för vilka frågor och processer som ska behandlas behöver utformas utifrån verksamhetens behov. Ambitionen ska vara att fånga upp både operativa förbättringsförslag (kansliet) och bidrag till det strategiska arbetet (styrelsen). Fortsätt också påminna medlemsombuden om den styrelse- och ledningsrapport om aktuella frågor inom STF som publiceras regelbundet på intranätet.

Arbetsgruppen har övervägt att medlemsombuden överlämnar en verksamhetsrapport till styrelsen med jämna mellanrum, men valt att inte lägga fram en sådant förslag.² I stället föreslås en enklare form av rapportering där en kort sammanställning av medlemsombudens aktiviteter och de viktigaste medskicken ingår i den verksamhetsrapport som kansliet sammanställer till styrelsen inför varje styrelsemöte.

Ett bredare kontaktuppdrag

I nuvarande uppdragsbeskrivning särbehandlas lokalavdelningarna jämfört med andra engagemangsformer som t.ex. stugvärdar, dugnad, tillsammans, nybörjarturer då det finns organiserade kontaktuppdrag för medlemsombuden gentemot lokalavdelningar men inte gentemot andra grupper. Kontaktuppdraget upplevs som otydligt och ostrukturerat. På vissa håll fungerar kontaktuppdraget mycket bra, i andra fall sämre. Kort fysiskt avstånd framstår som en framgångsfaktor. Engagemang från medlemsombuden och lokalavdelningar blir väldigt personberoende, vissa är mer engagerade än andra.

Åtgärd: Tanken med kontaktuppdraget är god och den nuvarande formen med fokus på lokalavdelningarna kom till för att främja kontakten mellan den lokala nivån inom STF och riksstämman, vilket med den tidigare demokratimodellen (före 2010) blev naturlig eftersom kretsarna utsåg stämmombuden. En tanke med reformen 2010 var dock att öppna upp för fler engagemangsformer inom STF vid sidan av kretsarna/lokalavdelningarna. Därför bör nu kontaktuppdraget breddas till fler engagemangsformer och utformas mer reciprokt, dvs. bli mer ömsesidigt så att lokalavdelningar och andra delar av STF också får ett ansvar att ta kontakt med medlemsombuden och bättre förstå medlemsombudsrollen.

Vi föreslår tydligare rutiner för schemalagda digitala träffar där fokus ska vara på ett kontinuerligt informationsutbyte kring aktuella frågor för att medlemsombuden ska hållas uppdaterad och föra dialog med andra olika ideella grupper som lokalavdelningar, dugnad, stugvärdar, boenden etc. Det kan vara både på förhand identifierade och mer spontana ämnen.

² Tanken var att rapporten skulle sammanställas av kansliet baserat på inrapporterat material från medlemsombuden för att ge styrelsen möjlighet att fånga upp spaningar och inspel som framkommit genom medlemsombudens kontakter i det egna nätverket, med andra ideella samt medlemmar. Bedömningen är att det skulle kräva en stor arbetsinsats och kan också skapa oklara förväntningar hur rapporten ska användas. Arbetsgruppen menar att förslaget eventuellt kan genomföras längre fram beroende på hur rollen utvecklas.

Kontakt med anslutna boenden

I dagsläget uppmanas medlemsombuden att ha dialog med anslutna boenden men inga rutiner för kontakter mellan parterna finns. Många blir medlem i STF för boenderabatten, och det samlade utbudet av boenden runt om i landet är viktigt för föreningen. Eftersom anslutna boenden ingår avtal med STF på mer affärsmässiga grunder ställer det också andra krav på eventuella kontakter med medlemsombuden jämfört med den ideella verksamheten inom STF. Samtidigt är det viktigt att medlemsombuden skaffar sig god kunskap om STF:s anslutna boenden och att det finns möjligheter till kontakter som främjar båda parter.

Åtgärd: Introduktionen i början av medlemsombudsperioden ska ge en god förståelse av STF:s egna anläggningar, anslutna boenden och hur relationen mellan boenden och STF ser ut. Former för kontakter mellan medlemsombud och anslutna boenden behöver anpassas för ändamålet och präglas av erfarenhetsutbyte och ökad förståelse av STF:s boendeverksamhet, men kontakten ska vara frivillig och ömsesidig. Riktlinjer för sådana kontakter bör utredas av kansliet. Fokus ska ligga på att öka medlemsombudens kunskap om boendenas roll och betydelse. Kansliet kan underlätta kontakten genom att ta fram exempel på frågor som medlemsombuden kan använda vid dialog med anslutna boenden för att samla in synpunkter och reflektioner. Många värdar för anslutna boenden har viktiga kunskaper och erfarenheter för STF och bör uppmanas till att själva ansöka om att bli medlemsombud.

Relationen till medlemmarna

Rollen som medlemsombud i relation till STF:s medlemmar är otydlig i uppdragsbeskrivningen som den är formulerad idag: ”Medlemsombuden representerar alla STF:s medlemmar genom att vara med och fatta beslut på riksstämman samt delta i utvecklingen av föreningen”. Den tolkas ofta olika: representerar man sig själv, sin lokalavdelning, sin region eller något annat? Det skapar en inneboende otydlighet i uppdraget som spiller över till flera av de sammanhang som utredningen behandlar. Det är viktigt att medlemsombuden agerar i enlighet med föreningens stadgar och medlemmarnas vilja genom att vara väl insatta i STF:s verksamhet och samtidigt ha ett öra ut mot medlemmarna.

Åtgärd: Beskrivning av medlemsombudsrollen i olika styrdokument och kommunikationen inför nomineringar, val mm behöver bli tydligare så att det framgår att medlemsombuden väljs för att representera medlemmarna och agera i linje med STF:s stadgar och mål. Medlemsombuden ska agera utifrån sina egna individuella uppfattningar baserat på insikt och kunskap om organisationen och medlemmarnas intressen. Introduktionen för medlemsombuden och informationsträffen inför riksstämman är bra tillfällen att påminna om uppdraget för att minska feltolkningar. Arbetsgruppen har också övervägt förslag till medlemsdialoger och förslagslåda för att skapa forum för kontakt mellan medlemsombud och medlemmar, men valt att inte lägga fram sådana förslag.³

³ Arbetsgruppen har diskuterat om relationen till medlemmarna kan utvecklas genom medlemsdialoger, liknande medborgardialoger, där medlemsombuden fungerar som en kanal för samtal och samråd.

Dialog mellan medlemsombuden

Det finns återkommande önskemål om fler/bättre forum för dialog mellan medlemsombuden, men det är inte lika tydligt vad resultatet av forumet ska leda till. Trots att både intranätet och Teams finns som plattformar för dialog används de i begränsad omfattning. Idag används diskussionsforum via intranätet vilket är fördelaktigt då det samtidigt är en viktig kanal för medlemsombuden att ta del av aktuella nyheter, socialt flöde, viktig dokumentation och instruktioner. För några medlemsombud kan tekniken fortfarande vara ett hinder, men mycket talar för att det inte är brist på möjligheter till dialoger mellan medlemsombuden som är problemet utan snarare en svag kultur för kommunikation.

Åtgärd: För att skapa en mer aktiv dialog mellan medlemsombuden behövs fler insatser för att etablera en god kommunikationskultur. Det bör vara ett inslag redan vid introduktionen av nya medlemsombud och följas av digitala träffar där dialog mellan medlemsombuden präglar upplägget. Det är viktigt att möjliggöra digitala diskussioner även vid låg aktivitet, då de främjar informationsdelning, kontinuitet och samhörighet. Intranätets diskussionsverktyg begränsar möjligheten till parallella diskussioner i separata trådar. Det som talar för att fortsätta använda intranätets chattverktyg är att medlemsombuden redan använder intranätet, vilket gör det till en naturlig plattform för dialog och söka sig annan central information och kunskap. Det kan också vara lämpligt att starta upp separata dialogform för olika nätverksgrupper. En ny bedömning kan behövas om behovet av separerade diskussionstrådar ökar i takt med mer aktiv dialog.

Dialog i samband med aktiviteter och träffar är viktiga för att skapa en miljö där kommunikation, erfarenhetsutbyte och samarbete mellan medlemsombuden blir ett naturligt inslag. Ett sätt kan vara att samordna med regionala nätverk som då även blir ett forum för att bjuda in andra medlemsombud inom ett upptagningsområde till dialog. Nätverksgrupper kan utgöra ett värdefullt komplement till befintliga dialogforum, eftersom de ger medlemsombuden möjlighet till omvärldsbevakning, erfarenhetsutbyte och diskussion kring aktuella frågor. Särskilt regionalt indelade nätverksgrupper underlättar inkludering av nyvalda medlemsombud för att få bredare perspektiv och stärker den gemenskap och kunskapsöverföring som är central för uppdraget. Deltagande i nätverksgruppen ska vara frivillig och ses som en möjlighet till ett fördjupat engagemang. Medlemsombuden kan även fungera som facilitatorer vid dessa möten.

Ett annat sätt kan vara att skapa tematiska nätverksgrupper eller forum där medlemsombuden själva har möjlighet att sätta agendan, vilket flera medlemsombud uttryckt intresse för. Tematiska nätverksgrupper kan vara ett bra tillfälle för medlemsombuden att mötas kring gemensamma intressen och lyfta frågor utifrån egna perspektiv. Dessa tematiserade grupper kan också vara ett bra forum för att diskutera och förankra förslag som kan leda till motioner till riksstämman. En översyn från

Förslagslåda kan vara ytterligare en kanal mellan medlemsombuden och medlemmarna. Arbetsgruppen väljer att inte lägga fram förslagen i nuläget då de kräver vidare utredning och riskerar att ge enskilda inspel snarare en bred helhetsbild.

kansliet behöver göras innan nätverksgrupper implementeras för att undersöka resursbehov och lämpligt formatet då arbetsgruppen inte haft möjligheter att bedöma detta.

4.4 Medlemsombudens roll och uppdrag under och inför stämmorna

Kunskap om stämmoprocessen

Det finns hos vissa medlemsombud med låg kunskap och osäkerhet om hur en stämma i STF går till och många medlemsombud uppger att de blir överraskade över hur snabb stämmoprocessen är under stämman. Det bidrar till att skapa osäkerhet.

Förutsättningarna har också delvis ändrats under senare stämmor då digitala verktyg används i allt högre grad som en förberedelse till den fysiska delen av stämman.

Ytterligare en faktor är stämmoverktyget VoteIT som måste vara enkelt att använda och medlemsombuden ska känna att de behärskar verktyget inför stämman.

Åtgärd: Ta fram tydligare instruktioner och introduktion inför stämmoprocessen. Det är viktigt att ombuden förstår vad som krävs och det är avgörande att de är aktiva innan stämman äger rum då förslag diskuteras och utvecklas vidare. Detta bör uppmärksammas redan vid introduktionen för att säkerställa att riksstämman blir en röd tråd genom hela mandatperioden. Tydligare information om vilka moment som sker vid olika tidpunkter under stämman, framför allt yttrande och yrkanden om dessa äger rum innan stämman. Inför en digital träff i god tid inför stämman för att beskriva hur medlemsombuden förbereder sig (kanske redan under introduktionsträffarna). Ta fram en tidcykel som visualiserar aktiviteter, processer och förväntningar för medlemsombuden inför stämman. Utbilda alla i de viktiga funktionerna för debatt och förslag samt en liten skrivarskola för yrkanden m.m. Digitala verktyg ska vara enkla att använda och gärna ha möjlighet till inloggning med BankID.

Motioner

Medlemmar, eller grupper av medlemmar, bör stimuleras till att skriva motioner. Det är emellertid inte antalet motioner som är det viktigaste, utan innehållet. Motioner som hanteras av stämman ska vara relevanta och med god potential att bidra till att utveckla verksamheten i linje med STF:s ändamål.

Åtgärd: Uppmärksamma medlemmarna om möjligheten att skriva motioner och använda medlemsombuden som ambassadörer för detta. Hitta format som uppmanar till samarbete kring motionsskrivning med syfte att ge motionerna god kvalitet, relevans och förankring i föreningen. Det kan ske genom att bjuda in till särskilda dialogträffar kring motionsarbetet för att stärka motionernas roll i demokratiprocessen. Även ideella inom andra engagemangsformer bör uppmuntras till motionsskrivning, förslagsvis kan det ske i samband med en nätverksträff dit ideella bjuds in.

4.5 Behov av översyn av uppdragsbeskrivning och andra styrande dokument

Beskrivning av medlemsombudsuppdraget och anpassning av tidcykel för föreningsdemokratien

Det finns ett behov av att tydligare beskriva (och kommunicera) medlemsombudsuppdragets innehåll, omfattning, förväntningar och rollen i organisationen som uppdraget innebär mot bakgrund av förslagen som denna utredning lyfter fram. Otydligheten finns i "båda riktningarna", dvs. hos medlemsombuden själva liksom andra delar av organisationen inklusive medlemmarna. Tidscykeln för förslag, nominering och val av medlemsombud behöver ses över för att bättre anpassas till föreningens demokratiprocesser och verksamhetsplanering. Exempel är förslagsperioden som enligt nuvarande modell ska öppnas 15 maj, medan riksstämman kan hållas så sent som sista maj. Förslagsperioden bör starta efter riksstämman avslutas, så att den nyvalda nomineringskommittén får tid att planera sitt arbete och bl.a. besluta om frågeunderlaget. Även valperiodens längd behöver anpassas efter tidningen Turists utgivning. Justeringarna ska dock inte försämra medlemmarnas möjlighet att ansöka eller rösta, eller kommitténs möjlighet att utföra sitt uppdrag.

Åtgärd: Arbetsgruppen valde att i rapporteringen till styrelsen i oktober 2025 inte ge förslag på några revideringar i de olika styrdokument som STF har med anledning av medlemsombudsuppdraget. Som nästa steg i processen, efter att styrelsen fattat beslut om hur utredningen ska omhändertas, föreslås att ge arbetsgruppen i uppgift att se över skrivningarna i styrdokument och instruktioner som berör medlemsombudsuppdraget. Det gäller bland annat uppdragsbeskrivningen för medlemsombuden, nomineringskommittén, kontaktuppdraget gentemot lokalavdelningar, instruktionen för förslag nominering och val samt även eventuellt stadgarna. I revideringen av dokumenten är det viktigt att få med tydligare information om tidsåtgång och förväntningar på rollen som medlemsombud. För ökad tydlighet kan det vara pedagogiskt att presentera en tidscykel över mandatperioden samt att skilja mellan uppdragets innehåll (vad) och procedurfrågor (hur). Tidscykeln bör anpassas för att bli mer flexibel genom att anpassa längden på de olika perioderna i stället för att låsa dem till specifika datum. Det är också viktigt att perioderna justeras, så att medlemmarnas och nomineringskommitténs möjlighet att delta och påverka fortsatt säkerställs

Bilagor

- Bilaga 1: Utredningens direktiv
- Bilaga 2: Medlemsombudens uppdragsbeskrivning
- Bilaga 3: Nomineringskommitténs uppdragsbeskrivning
- Bilaga 4: Instruktion för val av medlemsombud
- Bilaga 5: Medlemsombudets kontaktuppdrag